

Πομακοχώρια

Περιπέτεια στον πιο δύσβατο θύλακα της βορειοδυτικής Θράκης

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Κυριάκος Παπαγεωργίου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Άννα Καλαϊτζή

Πομακοχώρια Ξάνθης. Τόπος με άγρια ομορφιά και συμπαθέστατους ανθρώπους. Με πολιτισμό, με φυλετικό και θρησκευτικό υπόστρωμα, με αποχρώσεις δράσεων και συμπεριφορών, με μυστήριους κρυφούς θαλάμους, μια όαση για τον ερευνητή που αναζητά εικόνες αποκαλυπτικής ομορφιάς.

Όταν πήραμε την απόφαση να διεισδύσουμε στην απώτατη άκρη του βόρειου πομακικού τείχους, είχαμε σύμμαχο την εμπειρία και τη «γνώση» από τις αλληπάλληλες περιηγήσεις στην περιοχή και αντίπαλο το χειμωνιάτικο τοπίο και την «άγνοια» για το δύσβατο αυτό παραγώνι του θρακικού τόξου.

Η «γνώση» μετατρέπεται σε «άγνοια» κάτω από τέτοια δυσπλασία του εδάφους, σ' ένα περιβάλλον παρθένο και μυστηριακό. Αλλά και η άγνοια μεταποιείται σε γνώση, με τη συνδρομή της τόλμης, όταν έχουμε μπροστά μας ένα τοπίο που δύσκολα δαμάζεται ή περπατιέται.

Πρώτα έχουμε να κάνουμε με τον άνθρωπο. Ζητάμε να εξιχνιάσουμε, στο μέτρο του δυνατού, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν, κινούνται και συμπεριφέρονται οι Πομάκοι σε αυτό το παρθένο περιβάλλον όπου φαινομενικά δείχνουν αμήχανοι, αλλά δεν είναι. Το περιβάλλον αυτό μέχρι πριν από λίγα χρόνια ήτανε οιονεί σφραγισμένο μέσα σε τείχη όπου το είχανε κλείσει οι πολιτικές, κοινωνικές και θρησκευτικές δομές και προλήψεις της τοπικής κοινωνίας αλλά και οι συμβάσεις της μητροπολιτικής εξουσίας.

Κι έπειτα, βέβαια, έχουμε να κάνουμε με την ίδια τη φύση, την επίγεια αλλά και την υπόγεια

στρωματογραφία της, καθώς είναι μεγάλος ο πλούτος της.

Περιβάλλον, λοιπόν, και άνθρωποι, στον βορειοδυτικό άξονα της Πομακίας, με τελικό προορισμό το απομονωμένο Δημάριο. Δυο μονάδες αεχώριστες, αλληλεξαρτώμενες και συμπληρωματικές η μια με την άλλη. Αλλά και παράλληλες στον τροχό της πορείας ενός λαού που ζει εν δυνάμει σε καθεστώς «κοινωνικής εξορίας».

Ο Πομάκος και η άγρια φύση που τον περιβάλλει, λέξεις και έννοιες επίσηκλερες, που είχαν σφρηλατηθεί από το αμόνι της υπερεξουσίας του κρατικού μηχανισμού. Τα πράγματα, ωστόσο, τον τελευταίο καιρό δείχνουν να ομαλοποιούνται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ελληνικό κράτος και η περιφερειακή διοίκηση νοιάζονται για την άγρια ετούτη ζώνη του ελληνικού βορρά που την κατοικούν άνθρωποι ευγενικοί, συμπαθείς και προοδευτικοί, παρ' όλη την ασφυκτική –ακόμη– φιλική πίεση που δέχονται από το γειτονικό καθεστώς.

Ας πάμε στα χωριά της ακραίας αυτής ζώνης: Είναι το Δημάριο, η Κοτύλη, ο Κύκνος, το Ωραϊόν και το Ρεύμα. Λέξεις μεταποιημένες από τα ονόματα που είχαν από καιρό υιοθετημένα. Χωριά που κρατούν εν πολλοίς

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Κατεβάστε τον ψηφιακό πεζοπορικό χάρτη "Κεντρική Ροδόπη" σε κλίμακα 1:50.000 των εκδόσεων Geopsis Maps & Guides σκανάροντας το QR code ή από εδώ: www.geopsis.com/hiking-app

Ο Κόσυνθος, ποταμός της Θράκης με συνολικό μήκος 55 χιλιομέτρων, πηγάζει από το όρος Ερύμανθος και ρέει νοτιοανατολικά. Διασχίζει την πόλη της Ξάνθης και εκβάλλει στη Βιστωνίδα

το αυτόχθονο όνομά τους: Ντεμαρσίκ, Κόζλουτσα, Σαντινόβιτσα, Γιασορέν και Τσάι Μααλά.

Πώς με όλους αυτούς τους όρους θρησκευτικής και γλωσσικής αντινομίας να ξεκλειδώσεις μια περιοχή που είναι σφραγισμένη τόσο από τη φύση όσο και από την προκατάληψη;

Μα τη φύση τη δαμάζεις σχετικά εύκολα ξεκλειδώνοντας τις διαδρομές που επιθυμείς ν' ακολουθήσεις, όμως το ξεκλείδωμα των ανθρώπων πώς θα το αντιμετωπίσεις, αν δεν έρθει από μόνο του ν' αποσφραγίσει τα μυστικά του κι αν δεν έχεις σύμμαχο τα εργαλεία της τόλμης και της τύχης;

Το Δημάριο ως τόπος είναι μια αξιοζήλευτη απομονωμένη ζώνη μεγάλης γεωφυσικής ποικιλίας και ο κάτοικός της που έλκει την

καταγωγή του από τη φυλή των Αγριάνων της Μακεδονίας, αποτελεί εν δυνάμει επιχείρημα που προδίδει ασιάτικο μίγμα με ελληνικό, με φίλημα φωτός, αέρα και βλάστης, με ωκεανούς πράσινης θάλασσας κι επίπλωση κρυφών θαλάμων, χαραδρών, κοιλάδων και ποταμών.

Ο τόπος αυτός έχει άγρια ομορφιά και συμπαθέστατους ανθρώπους. Έχει πολιτισμό, φυλετικό και θρησκευτικό υπόστρωμα, έχει αποχρώσεις δράσεων και συμπεριφορών, έχει μυστήριους κρυφούς θαλάμους και προσφέρει στον ερευνητή εικόνες αποκαλυπτικής ομορφιάς.

Επιβλητικά και άγρια βουνά, βαθιές χαράδρες, καθηλωτικά τοπία, πανέμορφες γωνιές, νερά πλούσια που κοχλάζουν μες στο καταχείμωνο,

Η οροσειρά της Ροδόπης
είναι ονομαστή για
τα μεγαλύτερα δάση
κωνοφόρων στα Βαλκάνια

Πανύψηλες θυμωνιές με συγκέντρωση χόρτων για ζωτροφή τους δύσκολους μήνες του χειμώνα

Ο πλανόδιος πωλητής μπακαλικής και μαναβικής εξυπηρετεί πολύ τα ακριτικά Πομακοχώρια

μεσαιωνικά γεφύρια. Ένα τοπίο διαδοχικών κορυφώσεων, κυματιστού ανάγλυφου, με λίγες λέξεις ένα συναρπαστικό τοπογράφημα πομάκινης εξωχώρας.

Αυτή είναι η μια πλευρά της πομάκινης θέσης στον βαλκανικό κοσμοχώρο. Από την άλλη πλευρά έχουμε τον ανθρώπινο παράγοντα, το καθημερινό χωνευτήρι των διαπροσωπικών σχέσεων που αλέθονται μεταξύ τους, αλλά και το αλισβερίσι που έχουν οι άνθρωποι αυτοί με τους επισκέπτες. Αυτή η άλλη πλευρά είναι αθέατη, σχεδόν μυστική και απροσέγγιστη υπό φυσιολογικές συνθήκες.

Μαζή με την τύχη είχαμε μαζί μας και μερικούς από τους ανθρώπους αυτούς, γηγενείς της Πομάκινης ενδοχώρας. Ο χαρακτήρας τους είναι ευπροσάρμοστος σε όλες τις συνθήκες. Ταξιδεύουν για να βρουν καλύτερη τύχη. Ταξιδεύουν, αλλά ξαναγυρίζουν στην

πατρίδα τους. Αντίθετα από ό,τι κάνουν οι μετανάστες των άλλων χωρών της Μεσογείου. Επιστρέφουν στην πατρίδα τους, για να συνεχίσουν, το όργωμα, τη σπορά, την καλλιέργεια του καπνού και των κηπευτικών τους.

Είχαμε, λοιπόν, την τύχη να μας κατευθύνουν τρεις τέτοιοι άνθρωποι: ο Σελίμ, ο Τζεμαλή και ο Ριτβάν. Ο καθένας με τον τρόπο και τον λόγο του. Η αξιοπιστία των πληροφοριών τους υπήρξε καταλυτική για τον εντοπισμό του επιβλητικού τοπίου, τόσο του φυσικού, όσο και του ανθρώπινου.

Ο Σελίμ –πλανόδιος πωλητής– μας περίμενε στη γωνία της τελευταίας χαράδρας του ρέματος με την ονομασία Ποταμάκι για να μας δείξει τη στράτα των συνόρων, της μεθορίου δηλαδή και του θεάτρου των ελληνοβουλγαρικών διεκδικήσεων.

Δάση και νερά άφθονα στην περιοχή των Πομακοχωριών

Ο Τζεμαλής –μπακάλης στο Δημάριο– ξεκλείδωσε όλες τις αποθήκες των γνώσεων και γνωριμιών που κατείχε και μας προσέφερε στο πιάτο την επαφή με τον Ριτβάν, τον απόλυτο χορηγό μιας περιπέτειας δίχως όρια έξω από το Δημάριο.

Πρώτο κοινό τους χαρακτηριστικό: Η εργασία τους στο παρελθόν σε ναυπηγεία της Ευρώπης (Αμβούργου, Βρέμης, Ρότερνταμ) και η επιστροφή στη γενέθλια γη των Πομάκων. Κι επιπλέον η απασχόλησή τους στο μεγάλο εργοτάξιο της εταιρίας ΑΚΤΩΡ που αυτή την περίοδο διανοίγει τον δρόμο Δημάριου-Βουλγαρίας.

Με έδρα το Παρανέστι ξεκινάμε την πρώτη μας επίσκεψη στα Πομακοχώρια. Πρώτο χωριό η Σμίνθη. Περνάμε τη γέφυρα και στρίβουμε αριστερά ανηφορίζοντας. Σε μερικές εκατοντάδες μέτρα βρισκόμαστε σε μια διασταύρωση όπου μια πινακίδα αραδιάζει ένα σωρό παράξενα χωριουδάκια. Ακολουθούμε τον αριστερό κλάδο και κατευθυνόμαστε για τα χωριά Ωραίον και Ρεύμα.

Η Γέφυρα και ο Νερόμυλος του Παπά βρίσκονται ανάμεσα στα χωριά Ωραίο και Ρεύμα

Δε φαντάζομαι η Ελλάδα να διαθέτει πολλές εξοχές με τέτοια ποικιλία βλάστησης και νερών σαν ετούτη. Οι στροφές καλά σχεδιασμένες κι ο δρόμος απολαυστικός να μη θέλεις να τελειώσει. Εκείνο που είναι άξιο αναφοράς είναι το νερό. Σε όλη τη διαδρομή, ανά εκατό διακόσια μέτρα ξεπηδούν, αριστερά και δεξιά, βρύσες, μνημόσυνες, αναθηματικές, περίτεχνες, σαν επιτύμβιες μνήμες. Νυφούλες στολισμένες, με καρικατούρες από γράμματα και σχέδια του Ισλάμ.

Στα τέσσερα χιλιόμετρα από τη Σμίνθη διασταύρωση δεξιά οδηγεί στη Μάνταινα. Σε άλλα δυο χιλιόμετρα βλέπουμε απέναντι στην πλαγιά ένα χαριτωμένο και κουκλίστικο χωριουδάκι, με παλιά σπίτια, κεραμιδένιες σκεπές και το καθιερωμένο τζαμί. Είναι ο Κύκνος. Το προσπερνάμε και συνεχίζουμε την οδήγηση επάνω σε λαιμούς και αυχένες, γύρω από κορφές, ανάμεσα σε δάση.

Σε μια στροφή το βλέμμα μας αντικρίζει ένα στεφάνι δαντελένιων κορυφών σαν πέτρινη γιρλάντα. Παρατηρούμε μέσα στα σύννεφα την κορυφή της Κούλας (1.608 μέτρα), κυματιστή και δασωμένη. Σε λίγο φτάνουμε στο Ωραίο που οι ντόπιοι το λένε Γιασορίν. Περνάμε μέσα από το ωραιότατο Ωραϊόν και ροβολάμε για το ποτάμι. Ύστερα από τέσσερα χιλιόμετρα προσεγγίζουμε το σημείο που μας ενδιαφέρει και παίρνουμε με τα πόδια ένα στενό δρομάκι που θα μας κατεβάσει στη ρεματιά και στο ποτάμι.

Στα πεντακόσια μέτρα περίπου αντικρίζουμε τον παλιό πέτρινο μύλο που συντηρήθηκε και κράτησε τα σύνορά του ατόφια και σωσμένα. Περνάμε πίσω από ένα συρματόπλεγμα και βρισκόμαστε στην όχθη του ρέματος. Τα νερά του ποταμού Τσαί ρέμα πλούσια, απλωτά, με μύριες, τριζοβολάτες κλαγγές. Να και το γεφύρι σε απόσταση πενήντα περίπου

Η Μύκη, παλιά ονομασία Μουστάφτσοβα, είναι χτισμένη σε μια κοιλάδα που σχηματίζει ο παραπόταμος του Κόουνθου

Η ιδιαίτερη τοπική ενδυμασία των γυναικών της Μύκης που φοριέται ακόμη και σήμερα

μέτρων. Δύσκολη η πρόσβαση. Μας χωρίζει το δυνατό ρεύμα.

Η Άννα βρίσκει ένα μυστικό κι απότομο ανέβασμα και σε λίγο βρίσκεται στη στράτα που κατεβαίνει από το χωριό. Από εκεί πλευρίζουμε το γεφύρι. Περπατάμε λίγο ακόμη πάνω σε λάσπες και φτάνουμε στο κατάστρωμα του πανέμορφου γεφυριού. Κατηφορίζουμε από την άλλη μεριά μέσα από βρεγμένες φυλλωσιές και προσεγγίζουμε τον πελώριο θόλο του. Βρισκόμαστε σε έναν από τους ονειρεμένους και εντελώς άγνωστους παράδεισους της Ελλάδας, που ευτυχώς θα μείνουν στο απυρόβλητο της αξιοποίησης και των εκμεταλλεύσιμων πηγών ενέργειας. Γυρίζουμε πίσω, για να συνεχίσουμε το οδικό μας οδοιπορικό προς το χωριό Ρεύμα. Στη διαδρομή μας βλέπουμε πινακίδα που γράφει προς Θεοτόκο και ανηφορίζουμε

στην κατεύθυνσή της. Εκεί τα πράγματα είναι ολωσδιόλου διαφορετικά. Ο κόσμος, όσος ενοικεί αυτό το χωριό-φάντασμα είναι κουμπωμένος και κλειστός στα δίπατα σαράγια του. Κι αν βγει κάποιος από την κρύπτη του, θα μοιάζει με φυλακισμένο πλάσμα που δεν ομιλεί ούτε καταλαβαίνει τι του λέμε.

Επιστρέφουμε στη διασταύρωση και παίρνουμε τον δρόμο για τον τελευταίο σταθμό αυτής της διαδρομής, το ακροτελεύτιο χωριό Ρεύμα ή Τσσί-Μααλά. Ανηφορίζοντας ένα επικλινές και καταδασωμένο πεδίο, μετά από τέσσερα χιλιόμετρα φτάνουμε στο χωριό. Το Ρεύμα είναι αμφιθεατρικά κτισμένο στην είσοδο μιας εντυπωσιακής χαράδρας κάτω από τη δαντελένια κορυφογραμμή της Κούλας.

Η συνέχεια του οδοιπορικού μας γράφεται στο Δημάριο και την Κοτύλη, αλλά η βροχή

Ο Εχίνος, παλιά
ονομασία Σαχίν

Ο Άγιος Γεώργιος
στον Εχίνο

Το φυλάκιο 42 λίγο πριν το Δημάριο, στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα καταργήθηκε το 2007 και καταρρέει

δεν μας επιτρέπει να περιηγηθούμε όπως θα θέλαμε τα δυο αυτά χωριά της βόρειας Πομακίας. Θα επιστρέψουμε την επόμενη μέρα με ελαφρά καλύτερες ατμοσφαιρικές συνθήκες.

Ξαναπερνάμε τη Σμίνθη, μπαίνουμε για λίγο στη Μύκη και στον Εχίνο. Στη Σμίνθη, μια πολύκοσμη και βουερή κωμόπολη που σφύζει από ζωή και κίνηση, κάνουμε τον ημερήσιο ανεφοδιασμό μας. Στο «Rhino Coffee» ο γλυκύτατος Ισμέτ μας προσφέρει ωραίο καφέ και φρέσκα αρτοποιήματα.

Στη Μύκη αφήνουμε τον κύριο οδικό άξονα και κινούμαστε στον εσωτερικό δακτύλιο του χωριού παράλληλα με τον ρου του ποταμού που τη διασχίζει. Θα σταθούμε απέναντι σε μια πολύ ωραία κρήνη, δίπλα στην οποία μετρά τα βήματά της μια γηραιά αλλά εξαιρετικά πολύχρωμη Πομάκα που φοράει την καθιερωμένη της μαντίλα, το πλεχτό πουκάμισο, την ποδιά με τα κοκκινόμαυρα σχέδια και τα τερλίκια στα πόδια.

Στον Εχίνο κάνουμε μια ακόμη στάση πριν ανηφορίσουμε για τον δυσπρόσιτο θρακικό βορρά. Στην είσοδο του χωριού θα θαυμάσουμε το πλουμιστό κοιμητήριο με τις πανέμορφες πολύχρωμες ζωγραφιές στις επιτάφια πλάκες. Πίσω του διακρίνεται ένας πρωτότυπος συνδυασμός, αυτός του μινιάρé με το τζαμί από τη μια και του καμπαναριού με τον τρούλο από την άλλη. Βλέπεις ότι εδώ οι θρησκευτικές κοινωνίες συγκοινωνούν κι επικοινωνώντας ζει η καθημέια τον δικό της ρυθμό με τη δική της πίστη.

Ανηφορίζοντας για τη Μελίβοια –κι αφού έχουμε αφήσει δεξιά μας τον άξονα που οδηγεί για τις Θέρμες, τη Μέδουσα και την Κοττάνη– αλλάζει το ανθρώπινο αλλά και το φυσικό τοπίο καθώς εισχωρούμε σε ένα αραιοκατοικημένο σύμπαν εντελώς αγροτικό κι αποκομμένο. Ο ανοιχτός ορίζοντας κλείνει και τα νερά των ρεμάτων, των ποταμών και των καταρραχτών μας στριμώνουν σε μια στενή κοιλάδα, η οποία θα μας μπάσει στον

Εξαιρετικής κατασκευής πέτρινο γεφύρι κάτω ακριβώς από το φυλάκιο 42 έχει την ίδια τύχη

θεματικό πυρήνα του Δημάριου και των συνόρων.

Αναζητώντας ένα πέτρινο γεφύρι στον προθάλαμο του Δημάριου πέφτουμε πάνω στον Σελίμ. Οδηγεί ένα βανάκι γεμάτο αγαθά και τρόφιμα για τους Δημαριώτες. Είναι παραγγελιοδόχος κι έχει τιγκαρισμένο το βανάκι του καθώς ανφορίζει και σταματάει για να μας γνωρίσει.

— Τι ψάχνετε, το 42; μας ρωτάει.

— Τι είναι αυτό; τον αντιρωτάμε.

— Είναι το πιο απομακρυσμένο φυλάκιο της χώρας, βαθιά μέσα στη χαράδρα του Σακκορέματος, που φτάνει στην ελληνοβουλγαρική μεθόριο.

Και μας δείχνει τη σχισμή μιας ρεματιάς και το στίγμα μιας πετρόσπαρτης δρομής πάνω από την κοίτη του ποταμού.

Η διαδρομή αυτή, με ό,τι συναντούμε στην πορεία της, θέλω να πιστεύω ότι καταγράφει κι αποκαλύπτει μian από τις συναρπαστικότερες διασχίσεις στη μεθόριο

της βόρειας χώρας. Μα τι την κάνει να ξεχωρίζει; Πρώτα απ' όλα ο μυστηριακός της χαρακτήρας. Ο θεατρικός μονόλογος των γυμνών δέντρων με την επένδυση των βρύων, οι χρωματιστές ποταμοκροκάλες, τα κάθετα ρέματα, οι πανέμορφοι πίνακες των λειχίνων, τ' αποτυπώματα της περατζάδας της περαστικής αρκούδας κι η απόλυτη ανυπαρξία ζωικής λειτουργίας. Ένας καταιγισμός οπτικής κι ακουστικής πανδαισίας κάτω από τον έμμονο μινυρισμό των σταγόνων και των σταλίδων της βροχής.

Διασχίζουμε ένα απόκοσμο και σαθρό βραχώδες τοπίο αργά και κάτω από το φυλλοβόλο ράπισμα της βροχής. Στα 1.300 μέτρα περίπου από την είσοδό μας στον δρόμο για το φυλάκιο, που, βέβαια, έχει εγκαταλειφθεί εδώ και πολλά χρόνια, διακρίνουμε μέσα σε ένα πυκνό αδράχτι φυλλοβόλων το κουφάρι του διώροφου κτηρίου που αποκαλείται «Σαράντα δυο» κι είναι το απώτατο στρατιωτικό φυλάκιο των

Ώρα προσευχής
στο τέμενος
στο Ωραίο

ελληνοβουλγαρικών συνόρων. Γύρω του ένα πλούσιο και πανέμορφο λιβάδι με δέντρα ξεκοιλιασμένα, όμως, από τους χρυσοθήρες που αναζητούν χρυσό.

Στην πορεία μας θα συναντήσουμε τρία πέτρινα γεφύρια που σχεδόν τα έχει παρασύρει η αχρυσία και η πλούσια μάζα του νερού.

Επιστρέφοντας στον δρόμο για το Δημάριο γινόμαστε μάρτυρες μιας σπάνιας καταρροής ασυνήθιστων όγκων νερού που ρέουν σε πολλαπλά μέτωπα κάθετων βραχισμάτων.

Φτάνοντας στο Δημάριο, και πριν την είσοδο σε αυτό, παίρνουμε τον καινούργιο δρόμο που οδηγεί στη Βουλγαρία. Στα τέσσερα χιλιόμετρα ο δρόμος, κι αφού περάσει δυο σήραγγες, σταματά. Χρειάζεται δουλειά για τα άλλα οκτώ χιλιόμετρα.

Στην επιστροφή, κι ενώ μπαίνουμε στο χωριό, συναντάμε τον Σελίμ. Έχει απλώσει σε διάταξη πλακέτας αυτοκινήτου το εμπόρευμά του και όλες οι Πομακοπούλες περιεργάζονται τα εμπορεύσιμα αγαθά του.

Αμέσως μετά περνάμε απέξω απ' το μπακάλικο του χωριού. Καφενείο δεν υπάρχει.

Κι ο μπακάλης, αν θέλει, φτιάχνει και καφέ.

Στο μπακάλικο, λοιπόν, του Τζεμαλή, ύστερα από μια ώρα περιπλάνησης στο χωριό, ανάβει η κουβέντα για τους Πομάκους και τη μεταναστευτική ροή. Για την ανθρωπιά, για το δέσιμό τους με τη γη. Για τις γυναίκες που μένουν ακόμη στο περιθώριο, για τα παιδιά, τα σχολεία, τις κοινωνικές σχέσεις, τον μύθο της εξάρτησής τους από τους Τούρκους και τόσα άλλα ζωντανά θέματα της καθημερινότητάς τους.

Χωρατατζής ο Τζεμαλής μάς ψήνει καφεδάκια και μας μιλάει με παραβολές κι ανέκδοτα. Στην αρχή επιφυλακτικός και με καχυποψία, στη συνέχεια φιλικός και με μεγάλο ενδιαφέρον για τη δουλειά μας.

Οι Πομάκοι γενικά σήμερα δε νιώθουν αποκομμένοι από την ελληνική πραγματικότητα. Παραμένουν αγνοί και ζουν μέσα σε ένα ιδιότυπο νωχελικό κλίμα, αλλά τους βλέπεις να φεγγοβολούν τα πρόσωπά τους από λαχτάρα για προκοπή.

Σε λίγο καταφθάνει ο κοσμογυρισμένος

Ο χαμογελαστός Τζεμαλής στο μπακάλικο του στο Δημάριο

Ριτβάν. Μας μιλάει για τον τόπο του, τις ομορφιές, τα βουνά, τα μονοπάτια, τα γεφύρια, τα νερά, τον πλούτο αυτής της μικρής περιοχής μέσα στη «χώρα» της Θράκης. Ξαφνικά στρέφει την αφήγησή του σε ένα τοπίο μαγικό, μισή ώρα δρόμο από το μπακάλικο του Τζεμαλή.

—Είστε; μας ρωτάει και μένουμε άναυδοι. Τέτοια προσφορά, δοτικότητα και καλοσύνη, πού να τις βρεις.

Έξω τουλουμιάζει η βροχή, οι δρόμοι όλοι μουσκεμένοι, οι λάσπες και τα νερά έχουν πλημμυρίσει τα κατώφλια των σπιτιών. Ο Ριτβάν μπροστά με το μηχανάκι του, διασχίζει λόφους και ισάριθμες χαράδρες και σταματά σε μια κούρμπα.

— Τώρα ετοιμαστείτε για περπάτημα, λέει. Ξεκινάμε ένα τρελό οδοιπορικό στο θολό τοπίο των παρυφών της Πέτρας. Μέσα στη λασπουριά, στις γούρνες, τις καβαλίνες και στ' αναχώματα. Κι ύστερα από ένα τέταρτο καβατζάρουμε ένα όχτωμα και βρισκόμαστε

Το γεφύρι του Δημαρίου, βρίσκεται στην τοποθεσία Μουστάν, 1000μ. περίπου πριν το χωριό. Διαθέτει ένα μεγάλο τόξο μήκους 22μ. και το ύψος του (από τη βάση του πάνω στον βράχο) είναι 6μ. Επίσης, διαθέτει κι ένα βοηθητικό θόλο (αριστερά)

Το γεφύρι της Κοτύλης βρίσκεται στην τοποθεσία Πέστερ, και παλαιότερα συνέδεε την Κοτύλη με το ακριτικό Δημάριο μέσω ενός μονοπατιού

μπροστά σε μια μαγική εικόνα. Ένα πέτρινο γεφύρι μήκους 18 μέτρων, η γέφυρα Μουστάν, και ένας βοερός καταρράκτης που κυλά από κάτω. Βρισκόμαστε στην καρδιά της επάνω λεκάνης του Κόσσυνθου ποταμού. Βελούδινη ατμόσφαιρα μέσα σε ομίχλη και μπόρα. Η βροχή επιμένει και δυναμώνει. Πρέπει να αποχωριστούμε με τον Ριτβάν, τον πολυτάλαντο αυτόν Πομάκο. Θα δώσουμε τα χέρια για το επόμενο ραντεβού, το Δημάριο δεν τελειώνει έτσι εύκολα κι απλά, και θα κατηφορίσουμε για να επισκεφτούμε τον τελευταίο μας προορισμό, την Κοτύλη. Ύστερα από επτά χιλιόμετρα στρίβουμε δεξιά στην πινακίδα που γράφει Κοτύλη 1, αλλά πλησιάζει τα δυόμισα χιλιόμετρα. Στην πλατεία ο κόσμος είναι συγκεντρωμένος στο μπαλκόνι ενός καφενέ. Ζητάμε πληροφορίες για το γεφύρι του Πέστερ, στις αρχές του Κοιμητήριου ποταμού. Μας αναπέμπουν σε

κάποιο ανηφορικό στενό που φτάνει στο κοιμητήριο, και στην συνέχεια σε έναν τσιμεντοστρωμένο δρόμο που κατεβάζει στην κοιλάδα του Κοιμητήριου. Βρίσκουμε με κάποια δυσκολία το στενό δρομάκι, το κοιμητήριο και κατηφορίζουμε για το ποτάμι. Στο τέλος του δρόμου βλέπουμε το γεφύρι, βγαίνουμε για αυτοψία. Επιστρέφοντας, κι ενώ δυναμώνει η βροχή, βλέπουμε σε υψωμένη θέση το στόμιο μιας σπηλιάς. Σκαρφαλώνουμε μέσα από μουσκεμένα χόρτα και λάσπες και μπαίνουμε στο σκοτεινό άντρο της. Η σπηλιά αναπτύσσεται σε βάθος. Γλιστράει καθώς από τις οροφές της στάζει σε πολλά σημεία νερό. Το βάθος της τελειώνει σε περίπου σαράντα μέτρα, αλλά υπάρχουν άλλες δυο τρύπες-έξοδοι, μικρότερης επιφάνειας, που δημιουργούν ένα πρωτότυπο είδος τρίχωρου τόξου με σταλακτίτες χονδροειδείς και δυσέλικτους.

Λίγο πριν το γεφύρι της Κοτύλης συναντάμε ένα ωραίο σπήλαιο με μικρό βάθος, αλλά ωραίο σταλακτικό διάκοσμο

Με το σπηλαιώδες αυτό άντρο της Κοτύλης θα τελειώσουμε το οδοιπορικό μας, αφού η νύχτα μάς έχει πάρει φαλάγγι κι η βροχή δε λέει να κοπάσει.

Οι ρυθμοί της ζωής εδώ πάνω, στη βόρεια Πομακία, είναι ήμεροι και νωχελικοί. Δεν υπάρχει άγχος κι ο κόσμος μοιάζει ήρεμος, με καθαρό μυαλό κι ακόμη πιο καθαρή ψυχή. Οι Πομακίοι, αν και μουσουλμάνοι, γνωρίζουν πολύ καλά τα ελληνικά. Στη Μύκη υπάρχει και ελληνόφωνη βιβλιοθήκη. Ωστόσο, τηρούν τις παραδόσεις τους και μιλάνε την πομακική γλώσσα. Οι γυναίκες, που κάποτε ήταν κρυμμένες πίσω απ' τις κουρτίνες, τώρα έχουν αποκτήσει ένα είδος ανεξαρτησίας. Δουλεύουν, σουλατσάρουν, καλλιεργούν μαζί με τους άντρες, σπουδάζουν, γίνονται επιστήμονες. Όμως δεν κατάφεραν ακόμη να μπουέ στο τζαμί και στο καφενείο.

—Το έδαφός μας είναι άγονο, δε σπκώνει καλλιέργειες άλλες εκτός από τα καπνά, λέει ο Τζεμαλή. Γι' αυτό οι άντρες φεύγουν και πάνε Ναυπηγεία, αλλά μόνο για τρεις μήνες και

έρχονται πάλι πίσω. Για να δουλέψουν εδώ κι ύστερις να ξαναπάνε. Τη γη μας όμως δεν την ξεχνούμε.

Σημειώσεις:

Το Δημάριο βρίσκεται σε απόσταση 44 χιλιομέτρων από την Ξάνθη, βόρεια της κορυφής Κούλα και ανατολικά της Χαϊντούς (Γυφτόκαστρο), σε υψόμετρο 740 μέτρων. Είναι το τελευταίο χωριό πριν από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Το Ρεύμα είναι κτισμένο στις νότιες πλαγιές της Κούλας, κάτω από την κορυφή Κρασιά. Το Τσάι ρέμα, που περνάει κάτω από το χωριό, καταλήγει στον Κόσσουνθο ποταμό. Ολόκληρη η περιοχή προστατεύεται από τη NATURA 2000.

Η σύζυγος του Τομ Χανκς, Ρίτα Γουίλσον, έχει καταγωγή από το Ωραίο. Ο πατέρας της, Άλαν Γουίλσον, είχε το όνομα Χασάν Χαλήλ Ιμπραήμ και γεννήθηκε στο Ρεύμα, έμεινε στη συνέχεια στο Ωραίο πριν μεταναστεύσει για τις ΗΠΑ.

HOTEL PHILOXENIA

Το ξενοδοχείο Philoxenia στο Παρανέστι είναι χτισμένο πανοραμικά, απόλυτα εναρμονισμένο με το φυσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Αποτελεί την καλύτερη επιλογή για τις εξορμήσεις μας στην μοναδική Ροδόπη: Παρθένο δάσος Φρακτού, καταρράχτες Αγίας Βαρβάρας και Λεπίδα, Στενά Νέστου, ιαματικές πηγές Θερμιών. Η φροντίδα και το μεράκι είναι ορατά παντού: στα ευρύχωρα 18 του δωμάτια, στην ηλιόλουστη αίθουσα πρωινού με το τζάκι, στον καλοφροντισμένο πολύχρωμο κήπο του. Οι έννοιες καθαριότητα, ζεστασιά, ηρεμία, ευγένεια και φιλοξενία δικαιολογούν απόλυτα την πολύχρονη παρουσία του στο τουριστικό γίγνεσθαι.

<https://philoxeniadrama.gr>

Τηλέφωνα:

25240 22001 | 25240 22002 | 25240 22031